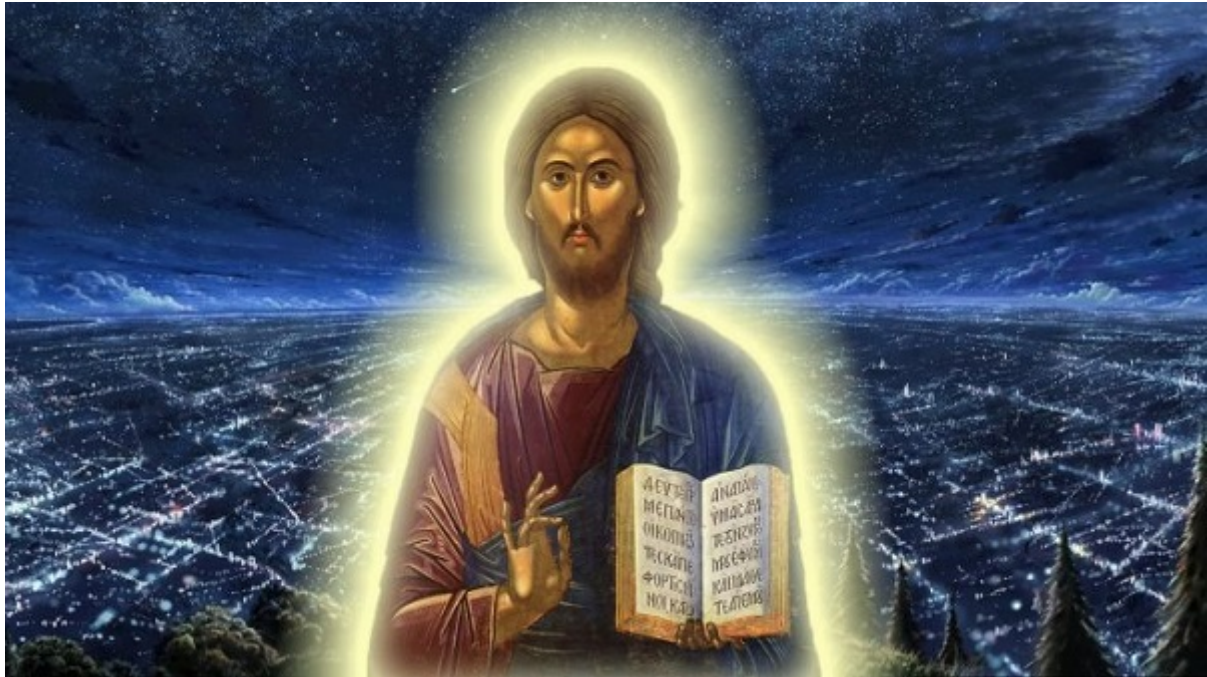

Η ειρήνη αποτελεί σήμερα για τον άνθρωπο την μοναδική επιλογή (Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

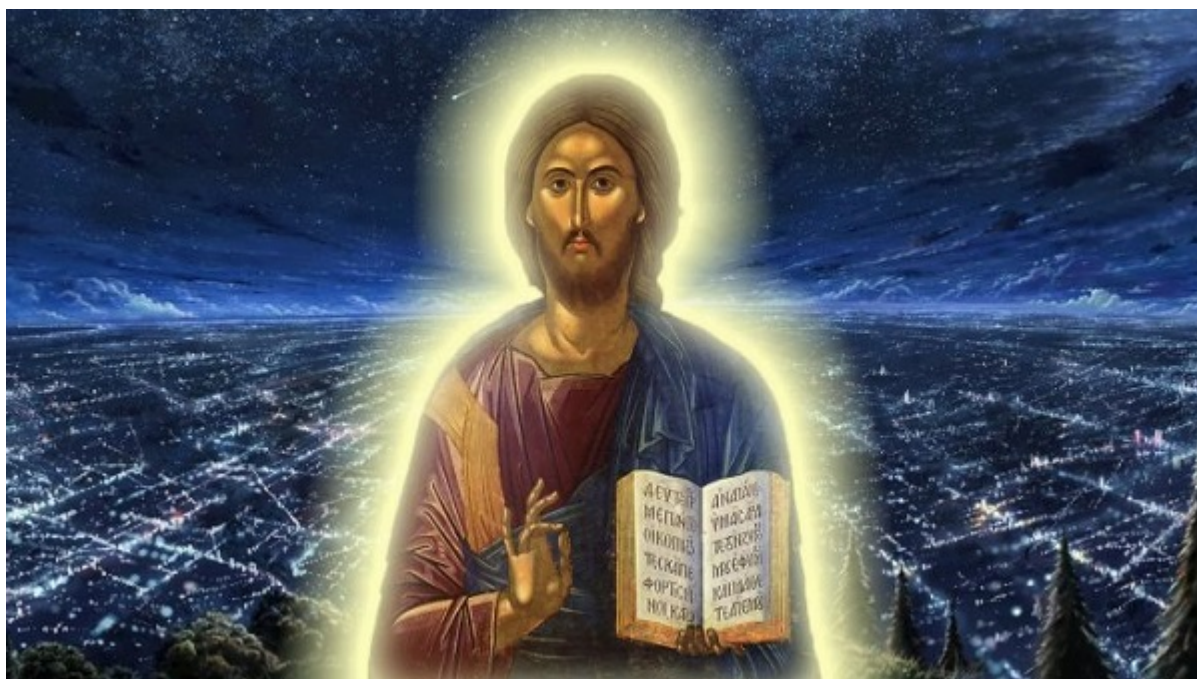
/ [Πεμπτουσία](#)

Η στενή συνεργασία της Εκκλησίας με το κράτος άμβλυσε την σαφή αντίθεσή της προς τον πόλεμο, ενώ ταυτόχρονα επηρέασε το κράτος με το ειρηνοποιό πνεύμα της. Από την άλλη πλευρά η συνεργασία Εκκλησίας και κράτους δεν κατέλυσε τα όρια των δύο περιοχών ούτε οδήγησε την Εκκλησία στην εγκατάλειψη των αρχών της. Όταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Νικηφόρος Φωκάς (963-969) ζήτησε από την Εκκλησία να αναγνωρίζονται ως μάρτυρες οι στρατιώτες που σκοτώνονται στους πολέμους, το αίτημά του δεν έγινε αποδεκτό. Το σκεπτικό, με το οποίο ο Πατριάρχης και οι άλλοι γύρω από αυτόν απέρριψαν το αίτημα του αυτοκράτορα, ήταν το εξής: «Πως θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως μάρτυρες η ισότιμοι προς τους μάρτυρες αυτοί που σκοτώνουν και σκοτώνονται στους πολέμους, την στιγμή που οι θείοι κανόνες τους υποβάλλουν σε επιτίμιο και τους εμποδίζουν για τρία χρόνια να προσέλθουν στη θεία Κοινωνία» [21];

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι η Εκκλησία αγκαλιάζοντας όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής ακολούθησε την ακόλουθη τακτική: Ενώ στο πρωτογενές

επίπεδο των προσωπικών σχέσεων καταδίκασε απόλυτα και κατηγορηματικά την βία και τον φόνο, στο δευτερογενές επίπεδο των θεσμών τήρησε κατ' οικονομίαν διαλεκτική στάση. Από την μια μεριά καταδίκασε τον πόλεμο και την βία, ενώ από την άλλη έδειξε επιείκεια προς όσους μετείχαν σε πολέμους αγωνιζόμενοι για το κοινό καλό. Αυτονόητο βέβαια είναι ότι οι αγώνες αυτοί εννοούνται πάντα στο πλαίσιο αμυντικών και όχι κατακτητικών πολέμων. Αν όμως στο παρελθόν μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο πόλεμος παρόλη την αποκρουστικότητα και φρικαλεότητά του εξυπηρετούσε κάπως και το κοινό καλό, σήμερα αυτό φαίνεται μάλλον αδύνατο. Ο λόγος του Χριστού, «μη αντιστήναι τω πονηρώ» [22], αποτελεί την τελειότερη διαχρονική αρχή.

Ο Κάντιος στην περίφημη διατριβή του για την αιώνια ειρήνη (Zum ewigen Frieden) υποστήριξε ότι μια τέτοια ειρήνη μεταξύ των κρατών δεν είναι ουτοπική, αλλά σε γενικές γραμμές δυνατή. Πρότεινε μάλιστα συγκεκριμένους τρόπους για την πραγματοποίησή της και υπογράμμισε την ηθική υποχρέωση που έχουν όλοι οι άνθρωποι να εργαστούν για τον σκοπό αυτόν. Τέλος η γένεση της Κοινωνιολογίας συνδέθηκε με αισιόδοξες για την κατάργηση του πολέμου θεωρίες. Έτσι υποστηρίχθηκε ότι η βιομηχανική ανάπτυξη θα εξαφανίσει τον πόλεμο [23]. Στην ιστορία όμως τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά. Η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας ενίσχυσε τον πόλεμο και τον έκανε ακόμα πιο φοβερό, γιατί έθεσε στην υπηρεσία του τεράστια μέσα και ασύλληπτες δυνάμεις αφανισμού. Αλλά και μόνο οι οικολογικές μολύνσεις και καταστροφές με τις απεριόριστες επιπτώσεις τους στην υγεία και την ζωή των ανθρώπων είναι αρκετές, για να καταδείξουν τον παραλογισμό του πολέμου.

Η ειρήνη αποτελεί σήμερα για τον άνθρωπο την μοναδική επιλογή, αν θέλει να επιζήσει. Σε αντίθεση με προηγούμενες εποχές, που μπορούσε ίσως να υποστηριχθεί ότι ο πόλεμος αποτελεί το έσχατο μέσο για την επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών, σήμερα ο πόλεμος είναι καθαρός παραλογισμός. Ο τρίτος παγκόσμιος πόλεμος μπορεί να σημάνει μόνο γενική καταστροφή. Αυτό τον κάνει λογικά αδύνατο η παράλογο. Ο,τι όμως είναι λογικά αδύνατο η παράλογο δεν είναι απίθανο ούτε μπορεί να αποκλειστεί. Αυτό άλλωστε φανερώνουν και όλοι οι πρόσφατοι πόλεμοι. Όλοι αυτοί όχι μόνο δεν διορθώνουν καταστάσεις αδικίας για τις οποίες υποτίθεται ότι επιχειρούνται, αλλά και δημιουργούν νέες, συχνά χειρότερες, έχοντας στο μεταξύ προκαλέσει εκατόμβες θυμάτων και πλήθος καταστροφών. Γι' αυτό η επαγρύπνηση για την διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και την ματαίωση του πολέμου είναι ιδιαίτερα επιτακτική.

Αλλά η ειρήνη δεν διατηρείται τόσο με την προσπάθεια για την άμεση αποφυγή του πολέμου, όσο με την φροντίδα για την εξάλειψη των αιτίων που οδηγούν σε αυτόν. Η αδικία, η βία, η καταπίεση, ο ρατσισμός, η εκμετάλλευση, η ανεργία, η εξαθλίωση, η περιφρόνηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ο ακόρεστος πόθος του πλουτισμού, η επιθυμία για μεγαλύτερη εξουσία και ευρύτερη κυριαρχία είναι παράγοντες που καλλιεργούν και προετοιμάζουν μακροχρόνια τις αντιθέσεις και τις πολεμικές συγκρούσεις. Όσο εντείνονται τα φαινόμενα αυτά, οι απειλές του πολέμου αυξάνονται και οι δυνατότητες αποφυγής του ελαττώνονται. Εξάλλου οι πολεμικές προετοιμασίες και οι διαρκώς αυξανόμενοι και ανανεούμενοι πολεμικοί εξοπλισμοί είναι φυσικό να καταλήγουν κάποτε στον πόλεμο. Αυτό βεβαιώνει ως σήμερα και η ιστορία.

Σε συνομιλία μοναχών ρώτησε κάποιος τον συνομιλητή του: «Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί ο Κύριος δεν δίνει την ειρήνη στον κόσμο, αν έστω κι ένας άνθρωπος Τον εκλιπαρεί γι' αυτό»; Και ο άλλος απήντησε: «Και πως είναι δυνατή η πλήρης ειρήνη στην γη, αν παραμένει έστω κι ένας μόνο άνθρωπος με πονηρή θέληση»; Τέτοια θέληση δεν έπαυσε να υπάρχει στον κόσμο. Και το δεδομένο αυτό δημιουργεί για τον συνειδητό Χριστιανό πραγματικό αδιέξοδο.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

20. Βλ. Ιω. Ζωναρά, Επιτομή ιστοριών 26,25,22-3: «Πως αν οι εν πολέμοις αναιρούντες και αναιρούμενοι λογίζοντό τισι μάρτυρες η τοις μάρτυσιν ισοστάσιοι, ούς οι θείοι κανόνες υπό επιτίμιον άγουσιν, επί τριετίαν, της

φρικώδους και ιεράς αυτούς απείργοντες μεταλήψεως»;

21. Ματθ. 5,39.

22. Για περισσότερα βλ. G. Bouthoul, Ο πόλεμος, σ. 20 κ.ε.